

І. А. Толкачова,

кандидат юридичних наук

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3545-1496>

В. В. Кириченко,

студентка

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: sharm05@ukr.net

Мета: дослідження проблем захисту прав людини в Україні у зв'язку з забрудненням навколишнього середовища та надання пропозицій для їх вирішення. **Методи дослідження:** аналіз, синтез, порівняльно-правовий, соціологічний, логічний, діалектичний. **Результати:** вказано проблеми захисту екологічних прав людини в Україні та надано пропозиції щодо їх подолання. **Обговорення:** стан захисту екологічних прав людини в Україні.

Ключові слова: права людини; навколишнє середовище; захист екологічних прав людини; екологія; екосистема.

Постановка проблеми та її актуальність.

Останнім часом питання екології гостро постає ледь не в кожній сфері людської життєдіяльності. Наукою доведено вплив навколишнього середовища на життя і здоров'я людини. А отже, екологічна сфера безпосередньо впливає і на можливість якісної реалізації природних прав людини, зокрема, право на життя.

Планету Земля постійно сколихують природні катаклізми, які призводять до колосальних матеріальних, екологічних та моральних збитків. Це і Чорнобильська катастрофа, після якої сталися грандіозна аварія на нафтодобувному об'єкті в Мексиканській затоці, нечуваної сили землетрус у Японії, безліч інших великих і малих екологічних трагедій. Стрімкий розвиток світу (урбанізація, технологічний прогрес тощо) призвели до значного погіршення якості навколишнього середовища. Поточний рік став помітним сигналом до кардинального перегляду проблем екології та негайного їх вирішення.

Для подальшого існування і розвитку світу, необхідно здійснювати всі можливі заходи, зокрема правові, щоб навколишнє середовище продовжувало залишатись сприятливим для

життя, людський імунітет був міцним та невразливим до сучасних вірусів. Кожен українець має право на усе це, що і розуміється під положеннями ст. 50 Конституції України: «Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля...» [1]. Але сучасні події: зміни клімату, сильні зливи, пожежі, і врешті-решт хвороби стверджують про сильний негативний антропогенний вплив на навколишнє середовище, а відповідно: про грубе порушення прав громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля.

Окрім того, дотримання та захист екологічних прав громадян є важливою складовою розвитку України як правової держави. Законом України «Про охорону навколишнього середовища» передбачений ряд екологічних прав. Але, на жаль, дуже часто ці права зазнають порушень, про що свідчать рівень забруднення міст-мільйонерів в Україні, проблеми з переробкою сміття, забруднення водоймищ, які залишаються поза будь-якою увагою держави. Екологічні права є не просто новим поколінням прав людини, а дійсно важливою складовою її природних прав, від захищеності яких залежить людське життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед фахівців у сфері екологічного права, предметом дослідження яких були способи та форми захисту екологічних прав людини, а також порядок їх реалізації, необхідно відзначити таких вчених як: Г.В. Анісімова, Л.А. Калищук, І.І. Каракаш, Н.Р. Кобецька, І.О. Краснова, Л.П. Решетник, Г.О. Третьякова, Ю.С. Шемшученко та інші. Проте, проблеми забезпечення екологічних прав людини в Україні, на превеликий жаль, залишаються невирішеними на сьогоднішній день, адже немає усталеного механізму їх захисту.

На початку століття проблема екології стала глобальною. Держави світу почали рішуче вдосконалювати власну екологічну політику та систему захисту екологічних прав людини, проте в Україні цей процес ще не призвів до ефективного результату.

Метою статті є аналіз випадків порушення екологічних прав людини в Україні та виявлення чинників, що перешкоджають ефективному захисту екологічних прав українського народу.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі науки існує тенденція до проведення дискусій з приводу тотожності понять, тому, варто заздалегідь зазначити, що законодавець не розмежує визначення понять: «природа», «довкілля», «навколишнє природне середовище». Так, у вже згаданій ст. 50 Конституції України вжито поняття «довкілля», ст. 116 передбачає поняття «природа». Крім того Закон України «Про охорону навколишнього середовища» визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутнього поколінь. Таким чином, на законодавчому рівні усі вищенаведені поняття стосуються досліджуваної нами теми.

Для повного розуміння поняття «захист екологічних прав людини» звернімося до теорії права та до чинного законодавства. Визначення поняття «захист» зрозуміле кожній людині на підсвідомому рівні, але для того, щоб розкрити його сутність необхідно дізнатися у яких напрямках діє захист, тобто функції захисту прав людини, зокрема її екологічних прав. Так, вчений І.В. Берестовський дає таку дефініцію

поняття «захист прав людини і громадянина». На його думку, це система заходів демократичної, соціальної, правової держави, спрямована на недопущення порушення існуючих прав (їх попередження, контроль і нагляд за дотриманням прав), а також на підтвердження чи відновлення оскарженого чи порушеного права, що реалізується організаційними й правовими засобами і законним шляхом як органами державної влади і місцевого самоврядування, так і громадськими організаціями з метою нормалізації процесу здійснення прав і свобод особою [2, с. 130]. Національним законодавством не передбачена дефініція досліджуваного поняття, проте у ст. 11 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» чітко зазначається форма та результат захисту порушених екологічних прав: «порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства України» [3].

Отже, на підставі вищенаведеного можна стверджувати, що захист екологічних прав людини – це сукупність юридичних заходів, які сприяють попередженню порушень екологічних прав людини або ж забезпечують поновлення екологічних прав, у разі їх порушення.

Окрім цього, законодавством України передбачено й інші способи поновлення екологічних прав людини: 1) адміністративний захист екологічних прав (шляхом направлення індивідуальних чи колективних письмових звернень або особистих звернень до органів державної влади, місцевого самоврядування чи їх службових і посадових осіб (відповідно до ст. 40 Конституції України); 2) громадський захист (референдум, громадські слухання тощо); 3) самозахист, що полягає у самотійному припиненні протиправного посягання в межах дозволеної законодавством України поведінки.

Практика показує, що судова форма захисту екологічних прав людини в Україні є більш ефективною за всі інші існуючі форми. Натомість, неефективність інших форм захисту екологічних прав людини, є однією з проблем у їх забезпеченні і сприяє перевантаженості судів справами і зниженню ефективності судової вла-

ди загалом. Це відбувається через те, що існуючі проблеми, такі, наприклад, як правовий нігілізм, нездатність до самовдосконалення, корумпованість та заангажованість виконавчої влади не дозволяють їй стати авторитетною щодо великих підприємств.

Дуже часто порушення екологічних прав людей у місцевих громадах є невирішеними та навіть непочутими з боку держави. Іноді, справи не набувають досить широкого розголосу (не говорячи про справи, які дійшли до Європейського суду з прав людини) і все залишається безрезультатно для сотень людей, які зазнають матеріальних, моральних втрат та фізичної шкоди. Тому, вважаємо за доцільне висвітлити проблеми захисту екологічних прав людини в Україні на прикладі справ, які поки що, не стали дуже масштабними, але можуть нести глобальний негативний вплив на життя та здоров'я людей не лише в окремих областях України, а й у державі в цілому.

Отже, проаналізуємо законність дій великих птахофабрик, які виводять Україну на Європейський ринок продукції з курятини, сплачують найбільші податки до державного бюджету, фінансуються міжнародними організаціями, але водночас користуються артезіанськими водами для технічних потреб, мають одні з найбільш токсичних відходів та будуються просто посеред населених пунктів.

Як бачимо, такий видимий контраст діяльності найбільших українських виробників птахопродукції, і все б нічого, таким є процес виробництва, завданню шкоди довкіллю можна запобігти, якщо дотримуватись усіх правил. Ніби і є чим пишатися, але чому тоді від такого виробництва страждають тисячі людей?

Прикладом згубної діяльності птахокомбінатів може слугувати скарга трьох сіл Вінничини: Клебані, Оляниці та Заозерного до Європейського Банку Реконструкції та Розвитку (далі – ЄБРР) на діяльність ПАТ «Миронівський Хлібопродукт» (далі – МХП), яке ЄБРР кредитує вже довгий час. 5 червня 2018 року село Клебань поскаржилося на купи відходів (як вже було наведено вище, дуже токсичних), які лежать просто неба, Оляниця – на руйнування доріг та навіть будинків через частий рух ван-

тажівок, а Заозерне взагалі на фальсифікацію громадських слухань (за словами скаржників, їхнє село залишилось взагалі непоінформованим) [4].

З вищенаведеної фабули справи бачимо порушення таких екологічних прав: права на безпечне для життя та здоров'я довкілля, та права на участь у громадських обговореннях з питань впливу планованої діяльності на довкілля тощо.

20 січня 2020 року було підготовлено Інформаційне повідомлення щодо процесу медіації за скаргою громад сіл Оляниця, Заозерне та Клебань Вінницької області [5]. У повідомленні містились результати роботи над вирішенням проблеми, що постала, серед яких: підвищення безпеки доріг для дітей та створення об'їзної дороги. Також між скаржниками та МХП було здійснено ряд домовленостей, серед яких участь у програмі Спільного пошуку фактів, метою якої є проведення незалежної екологічної експертизи щодо впливу підприємства на екологію. Питання про видалення чи утилізацію куп відходів та про фальсифікацію громадських слухань залишається відкритим. Власне, це і є увесь видимий результат роботи над вирішенням проблем скаржників за два роки процесу медіації.

Така сама проблема існує і на Канівщині, наслідки якої можна назвати навіть пагубнішими, ніж на Вінничині, а саме: неприємний запах у цілому регіоні, а найголовніше – використання джерельно-чистої артезіанської води у коловальних об'ємах для технічних потреб, що є потенційною причиною зменшення та взагалі зникнення запасів питної води, в прилеглих населених пунктах вже протягом декількох років. Але варто зауважити, що вихід із цієї проблеми є, але користування водою з Дніпра вимагає додаткового дороговартісного очищення, тому виробник надає перевагу витрачання у варварських об'ємах чистої підземної води для обслуговування роботи підприємства.

МХП стверджує, що у зв'язку з тим, що вони користуються водою із глибоких свердловин, верхні шари води не зачіпаються і таким чином, вони не мають жодного відношення до зменшення рівня, а тим паче зникнення питної води в населених пунктах. Але тоді постає інша про-

блема. На науковому рівні давно доведено, що основним джерелом живлення підземних вод є саме атмосферні опади. У зв'язку із сучасними змінами клімату, рівень опадів знизився, отже і знизилась інтенсивність живлення підземних вод (як ґрунтових, звідки люди отримують криничну воду, так і артезіанських вод). Отже, бачимо, що при критичному зниженні рівня питної води в населених пунктах, її основні підземні запаси (артезіанські води) нещадно виснажуються підприємствами в технічних потребах.

Мало того, жителі скаржаться на викид неочищених, чи недобре очищених стічних вод у місцеві водойми. Такі дії призводять до зменшення популяції риби у водоймах, а головне, ці стоки потрапляють у Дніпро, води якого споживають міста, які знаходяться нижче за течією [6].

Мешканці Канівщини вже навіть перестали скаржитися. Справа в тому, що МХП документально підтверджує правомірність усіх своїх дій, а використання артезіанських вод та викиди стічних вод пояснює отриманим дозволом на спеціальне водокористування. Ніяких доказів недотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища з боку МХП немає, але проблема існує.

Ще одним прикладом можуть послугувати скарги сіл Вишгородського району на Київщині щодо незаконного поводження з відходами виробництва ТОВ «Комплекс Агромарс». Внаслідок скаргу Генеральна прокуратура відкрила кримінальне провадження за обвинуваченням у створенні пташиних могильників та забрудненні навколишнього середовища. Після апеляційного оскарження рішення суду першої інстанції, кримінальну справу було закрито прокуратурою за відсутністю складу злочину. У своє виправдання відповідачі стверджували, що захоронення птахів було вимушеною і тимчасовою мірою, адже через технічні неполадки з електроенергією раптово загинула велика кількість птахів [7]. Натомість, ще під час ведення слідства було проведено позапланову перевірку підприємств «Агромарсу» та виявлено 230 тонн відходів, які були посипані хлорним вапном та лежали просто на асфальті, біля виробничих майданчиків. На підприємстві зазначили, що причиною цього є незмога підприємства перер-

обляти всі відходи повною мірою [8]. Отже, виникає запитання: «Чи не було це першопричиною пташиних захоронень, та чи не повториться це знову найближчим часом?».

Що стосується стану забруднення столиці України, на превеликий жаль, в квітні 2020 року, Київ посів перше місце в списку міст світу з найзабрудненішим повітрям через задимлення, які сталися в результаті пожеж у Чорнобильській зоні. Про це повідомив сайт світового рейтингу за індексом якості повітря QIAir. Так, індекс забруднення повітря в Києві становив 380. У деяких районах Києва індекс повітря знаходився на позначці «небезпечно». Зокрема, наведемо для порівняння, в китайському місті Ченду, що посів на той момент друге місце, індекс забруднення повітря становив 176. Київ очолив список міст світу з найбільш забрудненим повітрям [9].

Виходячи з усього вищенаведеного, можна виокремити такі проблеми реалізації та захисту екологічних прав людини в Україні: перш за все – це безвідповідальність, халатність, корупційність та заангажованість влади, що перешкоджають належному контролю за дотриманням законодавства про охорону навколишнього природного середовища у процесі виробництва та унеможливають участь громадян у здійсненні народовладдя. По-друге – залежність великих підприємств від міжнародних фінансових корпорацій, які зацікавлені в надприбутках, що відносяться до України як країни третього світу. Тому не виділяються кошти на будівництво очисних споруд, відходи створюються занадто швидко і, дуже часто, вчасно утилізувати чи видалити їх підприємству не під силу. Як наслідок маємо велику кількість шкідливих відходів, що негативно впливає на якість повітря, якість водних та земельних ресурсів, і в решті-решт шкодить здоров'ю людей. По-третє – небажання підприємств впроваджувати новітні екологічні технології та прагнення зекономити шляхом виснаження природних ресурсів та завдання шкоди навколишньому середовищу і громадянам.

З приводу обговорених форм захисту екологічних прав людини можна зробити ряд висновків. Щодо адміністративної форми захисту

(скарги громадян), з вищенаведеного можна побачити, що цей спосіб є дуже довготривалим, і поки він триває, продовжується негативний вплив на природу та безпосередньо людей. Щодо громадської форми захисту порушеного права, то виходячи зі сказаного вище, дуже часто голос громадян ігнорують, імовірно, опираючись на громадянську правову необізнаність та адаптивність суспільства. А що стосується самозахисту, то, очевидно, що він є неефективним проти цілих корпорацій і, якщо говорити про нього як першу ланку захисту прав, зокрема екологічних, то, не варто навіть згадувати про самозахист, коли інші форми захисту прав не призводять до поновлення порушеного права або ж взагалі ігноруються з боку влади.

Що ж стосується судового захисту екологічних прав людини в Україні. Така форма захисту закріплюється положеннями ст. 55 Конституції України, відповідно до якої, права і свободи людини і громадянина захищаються судом [1]. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», захист прав громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється в судовому порядку та згідно національного законодавства [3]. Як бачимо, обов'язок захищати порушені екологічні права громадян законодавець покладає на суди України. Але судова реформа є ще незавершеною, а реальний захист прав людини є однією з тих проблем, які постають найбільш гостро в житті сучасної української держави. Тому варто розглянути проблеми, які перешкоджають досягненню реального захисту екологічних прав громадян в суді та виконанню судових рішень.

У будь-якому процесі, будь-які зміни тягнуть за собою переналаштування роботи для того, аби не нашкодити загальній роботі механізму і вдосконалити окремі деталі. Екологічна сфера у праві та житті людини загалом є надзвичайно важливою, але новітньою, що і призводить до необхідності внесення змін до законодавчої та судової системи, адже станом на сьогодні, робота українського судочинства щодо захисту екологічних прав громадян не є структурованою та чіткою.

Вчена Ю. Краснова серед необхідних змін вбачає швидкий та ефективний розгляд природоохоронних спорів, які полягають: 1) у розумних строках розгляду справи (з точки зору можливості доведення причинно-наслідкового зв'язку); 2) у впливі судових рішень на подальше покращення екологічної політики держави. Досягненню такої трансформації судового захисту екологічних прав перешкоджають певні проблеми. Перш за все, варто почати із законодавчої бази у сфері охорони навколишнього природного середовища, яка не є пристосованою до частого використання, є невідновлювальною і має більш загальний характер. Таким чином, слід систематизувати екологічне законодавство, та уточнити термінологію задля того, аби полегшити доведення факту порушення права в суді. По-друге, поки що в Україні не сформовано громадянське суспільство, а тому, люди не дуже активно беруть участь у захисті своїх екологічних прав взагалі, що теж є окремою проблемою їх захисту в Україні. Але, не зважаючи на це, навіть невелика кількість позовів створює ще більше перевантаження роботи судів. Тому доцільно було б розглянути питання створення екологічних судів чи спеціалізованих палат у судах загальної юрисдикції. Така практика прослідковується в багатьох країнах світу, де діють або екологічні суди, або екологічні судові органи, яких називають «зеленими лавами» або «єдиними зеленими судами» [10, с. 56-57].

Серед країн світу позитивний досвід у сфері захисту екологічних прав мають Швеція, Австрія та Нова Зеландія. У 1999 році Швеція стала першою країною, яка створила Екологічний кодекс, де прописаний інститут екологічних судів першої інстанції, який складає п'ять екологічних судів, які приєднуються до п'яти цивільних округів по одному суду та ще один приєднаний до цивільного суду апеляції. В Австрії діє Незалежний екологічний сенат, у складі якого 10 суддів, але його юрисдикція обмежується розглядом справ щодо оцінки впливу на навколишнє середовище [11, с. 12].

Дуже ефективним та авторитетним є Екологічний суд Нової Зеландії, адже окрім здійснення правосуддя Екологічний суд має повноваження до перегляду рішень місцевої та

регіональної влади з приводу питань навколишнього середовища, має право приймати повторне рішення на основі рішень прийнятих місцевою та регіональною владою. Окрім того, Екологічний суд Нової Зеландії наділений надзвичайно великими повноваженнями, що стосуються можливості скасування чи внесення змін до підзаконних актів, погоджування питань щодо використання природних ресурсів, задоволення вимог щодо припинення екологічно шкідливої діяльності тощо.

Пріоритетом екологічних судів вважають швидкість судового процесу та присутність позасудових експертів у даній галузі. Важливою перевагою створення екологічних судів є підготовленість і спеціалізація суддів, що дозволить вирішити, ще одну проблему захисту екологічних прав громадян, яка існує в Україні. Адже з огляду на відсутність екологічної юстиції, немає суддів, які б спеціалізувалися на даній сфері.

Проводячи паралель із сучасними екологічними проблемами в Україні (масова вирубка лісів, виснаження земельних та водних ресурсів, забруднення повітря), ефективним було б створення саме екологічного суду, а не окремої судової палати, задля того, аби створити окремий незалежний осередок судового захисту екології в Україні – гігантського ресурсу, який нещадно, а іноді й незаконно виснажують. Таким чином, рішення суду в сфері екології зможуть сприяти покращенню екологічного стану України.

Також, хотілось би звернути увагу на те, що, на сьогоднішній день, природні ресурси виснажуються з набагато більшою швидкістю, ніж декілька років тому, відповідно, сучасне екологічне законодавство окрім систематизації має стати більш жорстким щодо об'ємів використання природних ресурсів та контролю за діяльністю великих підприємств та їх впливу на стан навколишнього природного середовища. Необхідно зробити так, щоб чинне законодавство дійсно захищало екологічні права громадян.

Висновки. Отже, аналізуючи вищенаведене, слід зазначити, що однією з найперших проблем, яка тягне за собою ряд додаткових, є переважаність судів, довгі строки розгляду справ тощо. Головними невирішеними і глобальними державними проблемами, що стосу-

ються всіх сфер її діяльності, зокрема екологічної політики держави, є корумпованість влади та виснаженість суспільства, нерозуміння цінності природи та природних ресурсів, у зв'язку з необхідністю елементарного людського виживання на фоні фантастичних природних багатств України.

Виходячи з проведеного дослідження, варто вказати, що поступове вирішення великої кількості справ про порушення екологічних прав громадян можливе лише у разі удосконалення механізмів їх захисту шляхом внесення деяких змін до екологічного законодавства. Є необхідним включення в цю роботу органів місцевого самоврядування та громадських організацій, громадського осуду всіх тих структур, керівників підприємств та організацій, які заробляють шалені гроші, знищуючи екологію, а отже і можливості для існування в гармонійному та чистому навколишньому середовищі.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 чер. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Берестовський І. Захист прав людини і громадянина як функція української держави. *Науковий вісник НАВС*. 2011. № 4. С. 124–131.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 чер. 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
4. Complaint to CAO from three Ukrainian communities regarding IFC investment in MHP. URL: <https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2018/06/6.5.18-Complaint-to-CAO-from-three-Ukrainian-communities-regarding-IFC-investment-in-MHP.pdf>.
5. Інформаційне повідомлення щодо процесу медіації за скаргою громад сіл Оляниця, Заозерне та Клебань Вінницької області. URL: <https://ecoaction.org.ua/mediatsia-olianytsia-zaozerne-kleban.html>.
6. Вода для курки. Як масове вирощування птиці впливає на водні ресурси України. URL: <https://rubryka.com/article/vplyv-vyroshhuvannya-ptytsi-na-vodni-resursy/>.
7. Генпрокуратура закрила справу власника «Гаврилівських курчат» щодо створення курячого могильника. URL: <https://agropolit.com/>

news/11737-genprokuratura-zakrila-spravu-vlasnika-gavrilivskih-kurchat-schodo-stvorennya-kuryachogo-mogilnika.

8. Пташині могильники під Києвом: Держ-продспоживслужба розповіла про перевірку «Гаврилівських курчат». URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/10173497-ptashini-mogilniki-pid-kiyevom-derzhprodspozhiv-sluzhba-rozpovila-pro-perevirku-gavrilivskih-kurchat.html>.

9. Київ очолив список міст світу з найбільш забрудненим повітрям. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/655583.html>.

10. Краснова Ю. Проблеми забезпечення права на екологічну безпеку в національних судах України та шляхи їх вирішення. [Міжнародний судовий форум: «Судовий захист природного довкілля та екологічних прав» (м. Київ, 7 листопада 2019 року): Збірник матеріалів]. Київ, 2019. 192 с.

11. Кравець Я.В. Екологічні суди: порівняльно-правовий аналіз. Одеса, 2018. 30 с.

References

1. Konstytucija Ukrai'ny: pryjnjata na p'jatih sesii' Verhovnoi' Rady Ukrai'ny 28.06.1996 r. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny*. 1996. № 30. St. 141.

2. Berestovs'kyj I. Zahyst prav ljudy i gromadjanyna jak funkcija ukrai'ns'koi' derzhavy. *Naukovyj visnyk NAVS*. 2011. № 4. S. 124–131.

3. Pro ohoronu navkolyshn'ogo pryrodnogo seredovyshha: Zakon Ukrai'ny vid 25.06.1991 r. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny*. 1991. № 41. St. 546.

4. Complaint to CAO from three Ukrainian communities regarding IFC investment in MHP. URL: <https://bankwatch.org/wp-content/uploads/2018/06/6.5.18-Complaint-to-CAO-from-three->

Ukrainian-communities-regarding-IFC-investment-in-MHP.pdf.

5. Informacijne povidomlennja shhodo procesu mediacii' za skargoju gromad sil Oljanycja, Zaozerne ta Kleban', Vinnyc'koi' oblasti. URL: <https://ecoaction.org.ua/mediatsia-olianytsia-zaozerne-kleban.html>.

6. Voda dlja kurky. Jak masove vyroshhuvannja ptyci vplyvaje na vodni resursy Ukrai'ny. URL: <https://rubryka.com/article/vplyv-vyroshhuvannya-ptytsi-na-vodni-resursy/>.

7. Genprokuratura zakryla spravu vlasnyka «Gavrylivs'kyh kurchat» shhodo stvorennja kurjachogo mogyl'nyka. URL: <https://agropolit.com/news/11737-genprokuratura-zakrila-spravu-vlasnika-gavrilivskih-kurchat-schodo-stvorennya-kuryachogo-mogilnika>.

8. Ptashyni mogyl'nyky pid Kyjevom: Derzhprodspozhyvsluzhba rozpovila pro perevirku «Gavrylivs'kyh kurchat». URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/10173497-ptashini-mogilniki-pid-kiyevom-derzhprodspozhivsluzhba-rozpovila-pro-perevirku-gavrilivskih-kurchat.html>

9. Kyi'v ocholyv spysok mist svitu z najbil'sh zabrudnenym povitrtjam. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/655583.html>.

10. Krasnova Ju. Problemy zabezpechennja prava na ekologichnu bezpeku v nacional'nyh sudah Ukrai'ny ta shljahy i'h vyrishennja. [Mizhnarodnyj sudovyj forum: «Sudovyj zahyst pryrodnogo dovkillja ta ekologichnyh prav» (m. Kyi'v, 7 lystopada 2019 roku): Zbirnyk materialiv]. Kyi'v, 2019. 192 s.

11. Kravec' Ja.V. Ekologichni sudy: porivnjal'no-pravovyj analiz. Odessa, 2018. 30 s.

PROBLEMS OF ECOLOGICAL HUMAN RIGHTS PROTECTION IN UKRAINE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: sharm05@ukr.net

Purpose: to research human rights protection problems in Ukraine in connection with environmental pollution and provide proposals of their solution. **Research methods:** in this article general scientific and special methods were used. With the help of the dialectical method of cognition, the subject matter of research was considered in unity of its social content and legal form, peculiarities of elements of the exercise of right to a secure environment, revelation of interactions between them were also taken into account. The legal and historical method was used to analyze the evolution of protection of ecological human rights in Ukraine. When writing the article, the following philosophical methods of research were also used: analysis, synthesis, abstraction, deduction and others. An integrated approach to the use of the aforementioned scientific methods made it possible to comprehensively explore problems of ecological human rights protection. **Results:** the state of the environment in Ukraine continues to deteriorate. Conservation and rational use of natural resources, in particular, stability of the global climate system is one of the most important and urgent problems of our time. The main unresolved and global problem of Ukraine, which concerns all spheres of its activities, including environmental policy of the state, is irresponsibility and inaction of the authorities, non-understanding of the value of nature and natural resources. Gradual solution of a large number of cases on violation of ecological rights of citizens is possible only if some changes to ecological legislation are made, as well as inclusion to this work of the bodies of local self-government, civil organizations and public condemnation of all those structures, managers of companies and organizations, which destroy the ecology and consequently possibilities to exist in a harmonious and clean environment. **Discussion:** state of protection of ecological human rights in Ukraine.

Keywords: human rights; environment; protection of ecological human rights; ecology; ecosystem.